

заједнице. То више није заједница отуђена од човека, него заједница за човека, услов његове човечности и свестраног остваривања његове личности. Тек оваква, отворена и демократска, заједница може да служи човеку па се с правом и тврди да слобода налази најпотпуније остварење тек у демократији или, како каже проф. Коста Чавошки, да је демократија у предности над другим политичким уређењима по томе што пружа највеће могућности за остваривање слободе. Дакле, недостатак слободе је био последица непостојања слободне демократске заједнице, али не само ње. Ма колико се величала и бранила, слобода није сама по себи апсолутни идеал или вредност због које треба жртвовати неке друге друштвене и индивидуалне вредности. При томе, и она сама је проблематична утолико што је разни моралисти не схватају на исти начин нити јој дају исто значење. Чак и да се слобода фаворизује над тим другим вредностима и представи као суштинско својство (и одређење) човека, остаје дилема колике су стварне границе људске моћи и слободе. Она сама по себи није довољна и свемоћна јер се, по F.Šelingu, поред божанске моћи не може замислити било каква друга безусловна моћ па зато људи своју слободу не могу да нађу и постигну у себи, већ само у Богу, ако верују да живе и постоје у Богу.

1. ПОРЕКЛО (И ПОЧЕЦИ) ИДЕЈЕ И МИСЛИ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА И СЛОБОДАМА

Иако је античка (и римска) епоха у целини била негативно настројена према човековој слободи или, боље рећи, неспојива са њом, ипак се прве мисли и идеје о људским правима и слободама срећу још у њој. То су пре свега идеје софиста који су се истакли својим учењем о природном праву које претходи оном позитивном (државном) и треба да буде његов узор. То је право које произилази из природе и с њом је у складу, тако да се на природу гледало као на један универзални и општеважећи принцип и морални (праведни) критеријум. Тако је славни софиста Хипија поручивао људима да су једни према другима сродници и пријатељи по природи, а не по закону, јер оно што је једнако по природи, није и по закону пошто закон може да буде и тирански и да приморава људе да раде нешто и мимо природе.

Нешто слично је говорио и Каликла, његов сродник по мисли, када је друштвене неједнакости свог времена објашњавао и оправдавао самом природом јер она показује да је праведно ако бољи има више од горег или јачи од слабијег. У односу на остале античке мислиоце, Аристотел